

HAVI BOLDOGASSZONY NAPJA (AUGUSZTUS 5.) 148–150.

Vajdaság legnagyobb, több nemzetiség által látogatott kegyhelye a ma Újvidékhez tartozó Pétervárad. Bálint Sándor szerint már a középkorban búcsújáró kultusz virágzott itt, az akkor Bélakútnak, Szépkútnak nevezett cisztercita apátság területén. A hely szakrális jellege a török uralom alatt is megmaradt, amikor dervis kolostor, *tekija* (innen a hely *Tekija* vagy *Tekia* neve) dicsérte itt az egy örök Istent. A török hódoltság után a mecsetet kápolnává alakították az ideletelepült jezsuita szerzetesek. Valószínűleg ők hozták magukkal a római Santa Maria Maggiore nagy hírű Havas Boldogasszony kegyképének azt a másolatát, amelyet a mai búcsúsok is láthatnak, és amelynek számos csodát tulajdonítanak. A kultuszt megerősítette, hogy Savoyai Jenő éppen Havas Boldogasszony napján aratta a döntő fontosságú pétervárad győzelmet (1716. augusztus 5.), ezt mindenki a Boldogasszony közbenjárásának tulajdonította. A legenda szerint a keresztény katonák a kápolna közelében egy hatalmas fa ágai közt Mária-képet találtak, és amikor a harc már elveszettnek látszott, Jenő herceg e kép előtt könyörgött segítségért. Erre a Santa Maria Maggiore templomban tisztelt római csoda megismétlődött: nyár közepén sűrű hó hullott, mely eltakarta a keresztény katonákat, akik végül is győzelmet arattak a pogány törökök fölött (vö. Bálint 2009, 55–56).

A búcsúsénekek szövegei a szent helyhez kapcsolódó, írásban terjesztett műköltői alkotások, melyeket a néphagyományból vagy a templomból már ismert dallamokra alkalmaztak.

148. Havi boldogasszonyi búcsúsének

$\text{♩} = 88$

1) —

1. A Të - ki - ján nagy fé-nyes-ség tá - mad,

A szí - vünk - be mily nagy ö-röm tá - mad!

$\text{♩} = 176$

2) —

Ott a fá-nak ol-da-lá-ba meg-je-lent az Is-ten any-ja,

Refr.: Sze - p - lő - te - len mennynek ki-rály - né - ja.

2. Vígad a föld, vígad a menyország,
Tékijára rászállt a boldogság.
Kegyelem ott áradozik, miréjánk is várakozik. *Refr.*
3. Égi anyánk, képed elé jöttünk,
Buzgó szívvel-lélekkel köszöntünk.
Ó, légy tőlünk üdvözölve, mindörökre így köszöntve. *Refr.*

Van ez több versből, csak nem tudom felidézni.

Rengeteg sok nép összejött, mikor Tékijára mentünk búcsúra. Ott vót egy olyan odvas fa, ott egy Mária-kép fölakasztva. Azt hallottam, hogy abba a Mária megjelent, abba a fába. De hát hogy az valóban úgy volt-é, nem volt-é, azt én nem tudom. Fönt, föjebb vót egy kereszt, arany keresztnek mondták. Áltólag – mer Havas Boldogasszony napján volt ott mindig a búcsú – ottan nagy hó esett, ahol a kereszt van. És ottan a törökök, má’ mikor bēnt vótak, sok katona megfagyott. Hogy aztán valóban igaz, azt nem tudom. Csak ugyē ez a történelmi jelentősége, hogy odamentünk Havi Boldogasszonyra búcsúra. Még vótak ott szlávok is, trombitaszóval gyűttek a szlávok, horvátok, és akkor ottan énekeltek. Még hát mindēféle nemzet gyűtt ottan össze. Mise is volt azon a napon, az vót a búcsúnapja neki. Mária-énekeket énekelünk, mikor mit.

Gy: Ezt könyvből olvasták?

– Könyvből. Nem nyomtatott könyv, hanem írva volt. Ugyē vannak többféle Mária-énekek, amiket énekelünk útközben: „Bús szívemnek nagy öröme”, s a többi, ilyen többféle Mária-énekek. Akkor [a kereszt felé közeledve] má’ nem Mária-énekeket énekelünk, hanem keresztön való énekēt.

[Útközben] mindē faluba vagy városba bēmentünk, a templomba is, s akkor ott énekelünk, imádkoztunk. Majd aztán onnét kigyöttünk, mēntünk tovább. Ez így mēnt, még visszafelé is ugyanígy.

Mikor mēntünk, kocsik is vótak velünk. A kocsira fő’ vót rakva mindēnek az ő élelme. Déli időre megátak [a kocsik], s akkor főztek, ki mit tudott: tarhonyás, paprikás vagy leves, ilyen valamit. Akkor aztán mindēnek adtak, aki hozzájárult ahhoz. Viszont a reggelire valót, aztat má’ előre kivette magának az embēr onnét az ű élelmitől. Mindég megálltunk délbe is még reggel is.

Mikor mēntünk, még köllött hálnunk. Temerinbe tudom, hogy megálltunk éjjelre, oszt másnap továbbmēntünk. Házakná’ aludtunk, kit hogy tudtak elhelyezni. Vót, ahol istállóba.

Zenta, Kelemen András (83) népi kántor.

Burány B., 1978.

A tekijai Szűzanyát köszöntő búcsúének szövege a kegykép megtalálásának körülményeire és kegyelemközvetítő szerepére utal.

A kanásztánc ritmusú dallam széles körben elterjedt betlehemes (*Bárcsak régen felébredtem volna*), illetőleg *Szent János áldása* változata, amit templomban nem szoktak énekelni. A búcsúének

dallama annyiban különbözik a többségtől, hogy itt a negyedik sor az első kettőével egyezik, a harmadik sor pedig első két ütemét ismétli. A 152. nagyboldogasszonyi búcsúsének is ilyen. (Néhány hasonló formavariáns a Dunántúlról szintén előkerült, és egy virrasztó ének Doroszlóról.)

Dallamtípusról, variánsokról lásd a 180-VIII. szentcsalád-járás énekének jegyzetét. **Hangzó: 039.**

149. Havi boldogasszonyi búcsúsének

♩ = 78

1) 2)

1. Hall-já-tok-e, ma-gya-rok, itt a Te-ki-ja!

3)

Itt a templomsar-ká-nál áll egyszép zöld fa.

4)

An-nak a fá-nak há-rom á - ga van,

Szűz Má - ri - á - nak de szép ne - ve van,

5) 2)

Szűz Má - ri - á - nak de szép ne - ve van!

1) 2) 3) 4) 5)

3. vsz. 2. 3. vsz. 3. vsz. 2. vsz. 2. vsz.

2. Az első ág jelzi az Atya Úristent,
A másik ág jelzi a Fiú Úristent,
A harmadik ág a Szentlélek Istent,
Aki leszállott galamb képében,
Testet vett magára Mária méhében.

3. Török szultán azt fogadta a Szűz Máriának,
Hogy ő soha a magyart többet sosem bántja.
Török háború jaj de szomorú,
A sok honfű mind rendre borult.
Édes Szűzanyám, csak magam maradtam!

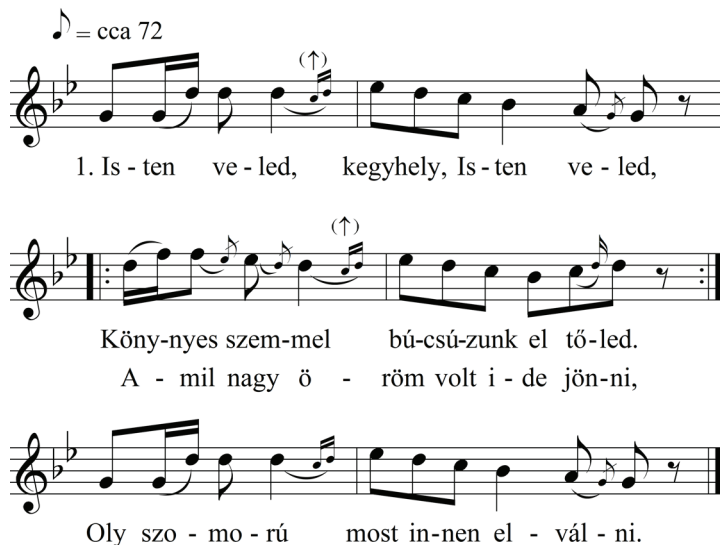
Szaján, Palatinus Péterné Fekete Katalin (82).

Kónya S., 2002.

Nyolc szótagos egyházi népének (*Örvendetes napunk támadt*) hosszabb szövegsorokra húzott, alkalmi változata.

Variáns: a 102. húsvéti ének, lásd annak jegyzetét.

150. Havi boldogasszonyi búcsúsének

1. Is - ten ve - led, kegyhely, Is - ten ve - led,
Köny - nyes szem - mel bú - csú - zunk el tő - led.
A - mil nagy ö - röm volt i - de jön - ni,
Oly szo - mo - rú most in - nen el - vál - ni.

2. Öröm volt itt az árva élete,
Itt nyert vigaszt az özvegy bús szíve.
Ó, Mária, kérünk, jöjj el velünk,
Ne hagyj, képedtől árván elmenjünk!

3. Köszönjük azt az égi virágot,
Mit szent kezed szívejinkbe oltott.
Köszönjük azt az égi kegyelmet,
Melyben fíjad minket részesített.

4. Azoknak is, akik el nem jöttek,
Koszorúdból küldj egy nefelejcset!
Részesítsd őket is áldásodban,
A mi buzgó búcsújárásunkban!

5. Ha a halál mához esztendőre
Kiszólít, és nem jöhetünk ide,
Könnyes szémmel így búcsúzunk tőled:
Isten veled, anyánk, Isten veled!

[Énekeljük,] mikö Tékijáru jövuök haza, a Mária képitü búcsúzunk. Doroslón, mind Tékiján, ahova csak járunk.

Dobradó, asszonyok.

Bodor A., Németh I., 2002.

Vajdaság-szerte elterjedt nagypénteki és keresztúti ének búcsús változata. A kegyhelyről való távozáskor szokták énekelni. Visszatérő szerkezetű dallam.

Variánsokról, dallamtípusáról lásd az 57. keresztúti ének jegyzetét. **Hangzó: 040.**